ĢENERĀLADVOKĀTA JANA MAZAKA [*JÁN MAZÁK*] SECINĀJUMI,

sniegti 2009. gada 30. aprīlī [1]

I — Ievads

1. Ar 2008. gada 29. februāra lēmumu, kas Tiesā saņemts 2008. gada 6. martā, *Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg* (Forarlbergas apgabala Neatkarīgais administratīvais senāts) [2] (Austrija) uzdeva Tiesai prejudiciālu jautājumu saskaņā ar EKL 234. pantu par EKL 12. panta interpretāciju.

2. Iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai minētajā tiesību normā paredzētais diskriminācijas aizliegums pilsonības dēļ nepieļauj tādu valsts tiesību aktu, saskaņā ar kuru gada vinjete, to izmantojot braukšanai pa federālajiem maksas ceļiem, tiek piešķirta bez maksas tikai tādiem invalīdiem, kuriem valsts teritorijā ir domicils vai parastā dzīvesvieta.

3. Šis jautājums radās tiesvedībā, kuru uzsāka A. Gotvalds [*A. Gottwald*], Vācijas pilsonis ar smagu invaliditāti, saistībā ar naudas sodu, kas viņam tika uzlikts par transportlīdzekļa vadīšanu pa Austrijas maksas ceļu bez samaksātas attiecīgās ceļa nodevas.

II — Atbilstošās tiesību normas

4. Atbilstoši 10. panta 1. punktam 2002. gada *Bundesstraßen-Mautgesetz* (Likums par ceļa nodevām uz federālajiem ceļiem, turpmāk tekstā — "*Bundesstraßen-Mautgesetz*") redakcijā, kas bija spēkā faktu rašanās brīdī, par maksas ceļu izmantošanu, braucot pa tiem ar transportlīdzekļiem, kuriem ir viena riteņu rinda (proti, ar motocikliem u.tml. transportlīdzekļiem), un ar transportlīdzekļiem, kuriem ir vairākas riteņu rindas, ar pieļaujamo kopējo svaru līdz 3,5 tonnām, ir jāmaksā no laikposma atkarīga nodeva.

5. Atbilstoši *Bundesstraßen-Mautgesetz* 11. panta 1. punktam no laikposma atkarīgā nodeva ir jāsamaksā pirms maksas ceļu izmantošanas, nodevas vinjeti piestiprinot transportlīdzeklī.

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — Turpmāk tekstā — "*Unabhängiger Verwaltungssenat*".

6. Atbilstoši *Bundesstraßen-Mautgesetz* 13. panta 2. punktam *Bundesamt für Soziales und Behindertenwesen* [Federālajam sociālo un invalīdu lietu dienestam], saņemot iesniegumu, ir jāpiešķir invalīdiem, kuriem valsts teritorijā ir domicils vai parastā dzīvesvieta un uz kuru vārda ir reģistrēts vismaz viens transportlīdzeklis ar vairākām riteņu rindām un ar pieļaujamo kopējo svaru līdz 3,5 tonnām, gada vinjete attiecībā uz minētajā iesniegumā norādīto transportlīdzekli bez maksas, ja viņiem ir invalīda apliecība, kas izdota saskaņā ar *Bundesbehindertengesetz* (Federālais likums par invalīdiem) 40. pantu un kurā ir minēts, ka viņiem ir pastāvīgi un nopietni pārvietošanās traucējumi, ka viņi nevar normāli izmantot sabiedrisko transportu pastāvīgu veselības traucējumu dēļ, vai ka viņi ir akli.

7. No Austrijas valdības apsvērumiem izriet, ka "parastā dzīvesvieta" ir jānosaka saskaņā ar *Jurisdiktionsnorm* (1895. gada 1. augusta Likums par jurisdikcijas noteikšanu un valsts tiesu jurisdikciju civiltiesību jomā, *RGBl.* 111) 66. panta 2. punktu.

8. Atbilstoši *Bundesstraßen-Mautgesetz* 20. panta 1. punktam transportlīdzekļu vadītāji, kuri izmanto maksas ceļus, nesamaksājuši 10. pantā noteikto no laikposma atkarīgo nodevu, ir izdarījuši administratīvo pārkāpumu un ir sodāmi ar naudas sodu no EUR 300 līdz 3000 apmērā (šīs lietas faktu rašanās laikā no EUR 400 līdz 4000 apmērā).

III — Faktiskie apstākļi, tiesvedība un prejudiciālais jautājums

9. Artūrs Gotvalds [*Arthur Gottwald*] ir Vācijā dzīvojošs Vācijas pilsonis, kuram ir pilnīga paraplēģija ar visu funkciju zudumu zemāk par ceturto skriemeli un kurš ir piesaistīts ratiņkrēslam. Viņam ir Vācijā izdota apliecība par smagas invaliditātes pakāpi.

10. 2006. gada 26. augustā A. Gotvalds, braucot no Vācijas, bija iecerējis pavadīt dažas brīvdienas Austrijā. Kad viņš vadīja transportlīdzekli pa Reintāles [*Rheintal*] maksas autoceļu A 14 Tiroles virzienā netālu no Volfurtas/Lauterbahas [*Wolfurt/Lauterbach*] nobrauktuves, viņa vadītajam transportlīdzeklim tika veikta pārbaude atbilstoši *Bundesstraßen-Mautgesetz*, kuras rezultātā tika konstatēts, ka tajā nebija piestiprināta derīga vinjete par samaksātu ceļa nodevu.

11. Līdz ar to A. Gotvaldam ar *Bezirkshauptmannschaft Bregenz* (Brēgencas reģionālā administratīvā iestāde) 2006. gada 4. decembra lēmumu, piemērojot soda ārkārtas mīkstināšanu saskaņā ar *Verwaltungsstrafgesetz* (Likums par administratīvajiem sodiem) 20. pantu, tika uzlikts naudas sods EUR 200 apmērā par braukšanu ar transportlīdzekli pa maksas ceļu, pirms tā izmantošanas nesamaksājot no laikposma atkarīgu ceļa nodevu, kas

jāpiestiprina transportlīdzeklī. Lēmumā bija noteikts, ka viņš tādējādi ir pārkāpis *Bundesstraßen-Mautgesetz* 20. panta 1. punktu, skatītu kopā ar 10. panta 1. punktu un 11. panta 1. punktu.

12. Pamata tiesvedībā *Unabhängiger Verwaltungssenat* ir jālemj par A. Gotvalda iesniegto apelācijas sūdzību par šo lēmumu.

13. No lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu izriet, ka iesniedzējtiesa šaubās par to, vai *Bundesstraßen-Mautgesetz* 13. panta 2. punkts — kurā ir paredzēts pasākums par labu invalīdiem, kuru domicils ir Austrijā, — ir saderīgs ar EKL 12. pantā paredzēto diskriminācijas aizliegumu pilsonības dēļ.

14. Iesniedzējtiesa šajā sakarā atzīmē, ka, atbrīvojot no pienākuma maksāt par ceļa nodevas vinjeti tikai tos invalīdus, kuriem valsts teritorijā ir domicils vai parastā dzīvesvieta, principā tiek pieļauta netieša diskriminācija pilsonības dēļ minētās normas izpratnē, kas ir attaisnojama tikai tad, ja atšķirīgā attieksme ir pamatota ar objektīviem apsvērumiem, kas nav saistīti ar attiecīgo personu pilsonību, un ja atšķirīgā attieksme ir samērīga ar tādējādi likumīgi sasniedzamo mērķi.

15. Iesniedzējtiesa uzskata, ka EKL 12. pants ir piemērojams vai nu tāpēc, ka A. Gotvalds bija iecerējis pavadīt brīvdienas Austrijā un tāpēc devās uz citu dalībvalsti, lai saņemtu pakalpojumu [3], vai arī katrā ziņā, pamatojoties uz to, ka uz attiecīgo situāciju attiecas Līguma V sadaļa par kopējo transporta politiku.

16. Ņemot vērā iepriekš minēto, *Unabhängiger Verwaltungssenat* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai EKL 12. pants ir interpretējams tādējādi, ka ar to netiek pieļauta tādas valsts tiesību normas piemērošana, kura paredz, ka gada vinjete braukšanai ar transportlīdzekli pa federālajiem maksas ceļiem tiek piešķirta bez maksas tikai tādām personām, kurām ir noteikta invaliditāte un kurām šajā valstī ir domicils vai parastā dzīvesvieta?"

3 — Iesniedzējtiesa šajā sakarā atsaucas uz 1989. gada 2. februāra spriedumu lietā 186/87 *Cowan* (*Recueil*, 195. lpp.).

IV — Juridiskā analīze

A — *Pieņemamība*

1. Lietas dalībnieku galvenie argumenti

17. Šajā tiesvedībā rakstveida apsvērumus iesniedza A. Gotvalds, Austrijas valdība un Komisija. Visi šie lietas dalībnieki piedalījās arī 2007. gada 12. marta tiesas sēdē.

18. Saskaņā ar Austrijas valdības teikto — šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība ir vismaz apšaubāma.

19. Tā šajā sakarā būtībā apgalvo, ka — neatkarīgi no tā, vai prasība par vinjetes piešķiršanu bez maksas atbilst Kopienu tiesībām, — A. Gotvaldam bija piemērojams naudas sods, pamatojoties uz to, ka viņš katrā ziņā bija pārkāpis *Bundesstraßen-Mautgesetz* 11. panta 1. punktā paredzēto pienākumu pirms maksas ceļa izmantošanas piestiprināt ceļa nodevas vinjeti transportlīdzeklī.

20. *Bundesstraßen-Mautgesetz* 13. panta 2. punktā paredzētā izņēmuma procedūra, uz kuru attiecas prejudiciālais jautājums un saskaņā ar kuru, ja ir saņemts iesniegums un ja ir izpildīti noteikti nosacījumi, invalīdiem tiek piešķirta gada vinjete bez maksas, pamata tiesvedībā kā tāda netiek apskatīta.

21. Iesniedzējtiesa šajā kontekstā atzīmē, ka A. Gotvalds nekad nav lūdzis saņemt šādu vinjeti.

22. Tāpēc Austrijas valdībai šķiet, ka uzdotais jautājums nav saistīts ar lietas faktiem un ka Tiesas atbilde uz to var būt tikai hipotētiska, līdz ar to lūgums saskaņā ar Tiesas judikatūru ir jāuzskata par nepieņemamu.

23. Komisija turpretim uzskata, ka lūgums ir pieņemams. Šajā sakarā tā uzsver, ka principā valsts tiesa ir tā, kurai ir jānosaka, vai Kopienu tiesību jautājums ir saistīts ar pamata tiesvedību valsts tiesā. Iesniedzējtiesa savā lēmumā ir skaidri norādījusi, ka šajā gadījumā tā tas ir. Turklāt, šķiet, nevar noliegt, ka Tiesas atbildes dēļ naudas sods, par kuru tiek lemts pamata tiesvedībā, varētu vismaz tikt vēl vairāk

samazināts, ar ko, ņemot vērā diezgan plašo Tiesas judikatūru attiecībā uz lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, būtu pietiekami, lai pierādītu, ka uzdotais jautājums nav tikai hipotētisks.

24. A. Gotvalds norāda, ka, pat ja lūgums izsniegt vinjeti bez maksas formāli varēja tikt iesniegts, šāds lūgums netiktu apmierināts.

2. Vērtējums

25. Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tikai tā valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo nolēmumu, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, var noteikt gan to, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams tās sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstību [4].

26. Tādējādi, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Kopienu tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu [5].

27. Atteikums lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu ir iespējams tikai tad, ja acīmredzami ir skaidrs, ka prasītajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamata tiesvedības faktisko situāciju vai priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav tādu vajadzīgo faktisko un tiesību apstākļu, lai varētu sniegt noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [6].

28. Manuprāt, šis nav tāds gadījums.

29. Kaut arī tā ir taisnība, ka A. Gotvalds neiesniedza pieteikumu, lai saņemtu vinjeti bez maksas, un pieņemot, ka invalīdu varētu sodīt, kā apgalvoja Austrijas valdība, pamatojoties tikai uz to, ka viņš nav piestiprinājis vinjeti transportlīdzeklī pirms maksas ceļa izmantošanas, neatkarīgi no tā, ka viņam bija tiesības to saņemt bez maksas, tomēr tas vēl nenozīmē, ka iesniedzējtiesa nevarētu izdarīt

4 — Skat. cita starpā 2009. gada 5. marta spriedumu lietā C-545/07 *Apis-Hristovich*, (Krājums, I-1627. lpp., 28. punkts), 2008. gada 11. septembra spriedumu lietā C-11/07 *Eckelkamp* (Krājums, I-6845. lpp., 27. punkts) un 2008. gada 16. decembra spriedumu lietā C-213/07 *Michaniki* (Krājums, I-9999. lpp., 32. punkts).

5 — Skat. cita starpā 4. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Apis-Hristovich*, 29. punkts; lietā *Eckelkamp*, 27. punkts, un lietā *Michaniki*, 33. punkts.

6 — Skat. cita starpā 4. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Apis-Hristovich*, 30. punkts; lietā *Eckelkamp*, 28. punkts, un lietā *Michaniki*, 34. punkts.

secinājumu pamata tiesvedībā no Tiesas atbildes uz prejudiciālo jautājumu.

30. Konkrētāk, nevar noliegt, ko neapstrīd arī Austrijas valdība, ka Tiesas lēmumu — saskaņā ar kuru tāda valsts tiesību norma, kāda ir pamata lietā, ciktāl tā neļauj izsniegt vinjeti bez maksas tādos apstākļos, kādi ir A. Gotvalda gadījumā, pārkāpj EKL 12. pantu — iesniedzējtiesa, izskatot A. Gotvalda prasību, varētu ņemt vērā kā papildu atbildību mīkstinošu apstākli.

31. Tādējādi, manuprāt, prejudiciālais jautājums, ņemot vērā iepriekš minēto Tiesas judikatūru, ir pieņemams.

B — *Lietas būtība*

1. Lietas dalībnieku galvenie argumenti

32. Saskaņā ar A. Gotvalda teikto EKL 12. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādus valsts tiesību aktus kā pamata lietā.

33. Konkrētāk, A. Gotvalds apgalvo, ka minētais pants ir piemērojams, pamatojoties uz to, ka viņš kā tūrists izmantoja transporta pakalpojumus. Tāpat tāds noteikums kā pamata lietā ierobežo EKL 18. pantā paredzētās tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot citā dalībvalstī.

34. A. Gotvalds uzskata, ka tiktāl, ciktāl atbrīvojums no ceļa nodevas par attiecīgā autoceļa izmantošanu attiecas tikai uz tiem invalīdiem, kuru domicils vai parastā dzīvesvieta ir Austrijā, šāds pasākums ir uzskatāms par netiešu diskrimināciju pilsonības dēļ un nav saderīgs ar EKL 12. pantu. Šāds pasākums nav ne nepieciešams, ne samērīgs. Šajā gadījumā attiecīgā nevienlīdzīgā attieksme nav arī samērīga tāpēc, ka liels skaits nerezidentu regulāri izmanto Austrijas maksas ceļus, no kuriem noteikts skaits var būt arī invalīdi.

35. Turklāt A. Gotvalds uzsver, ka gada vinjete tiek izsniegta bez maksas, nepārbaudot, vai to faktiski izmanto attiecīgais invalīds. Tādēļ šī pasākuma sociālajam aspektam nevar būt izšķiroša nozīme. Šobrīd jau pastāv Eiropas Kopienas standartizētā invalīdu stāvvietu izmantošanas karte, tāpēc nevar apgalvot, ka, ļaujot invalīdiem izmantot maksas ceļus bez maksas neatkarīgi no to domicila, Austrijai tiktu noteikts īpašs administratīvs pienākums.

36. A. Gotvalds piebilst, ka gada vinjetes piešķiršana bez maksas invalīdiem nav uzskatāma par no apdrošināšanas iemaksām neatkarīgu sociālo pakalpojumu, kuru ieinteresētajai personai varētu sniegt ar nosacījumu, ka tā pierāda noteiktu integrācijas pakāpi attiecīgās dalībvalsts sabiedrībā. Visbeidzot A. Gotvalds atzīmē, ka Kopienā diemžēl nepastāv vienota invaliditātes pakāpju klasifikācija.

37. Turpretim, kaut arī Austrijas valdība piekrīt, ka EKL 12. pants šajā lietā ir piemērojams, tā uzskata, ka šī tiesību norma pieļauj tādu valsts tiesību normu, kāda ir šajā lietā.

38. Tā apgalvo, ka gada vinjetes piešķiršana bez maksas invalīdiem ir uzskatāma par no apdrošināšanas iemaksām neatkarīgu sociālo pakalpojumu. No judikatūras, it īpaši no lietas *Grzelczyk* [7], izriet, ka uz no apdrošināšanas iemaksām neatkarīgu sociālo pakalpojumu saņemšanu nevar attiecināt tādus nosacījumus, kas atšķiras no tiem, kādi tiek piemēroti attiecīgās dalībvalsts pilsoņiem, kas tomēr šajā gadījumā tā nav.

39. Turklāt, kā šī valdība uzsvēra tiesas sēdē, attiecīgais pakalpojums nav saistīts ar klasisko prasību par domicilu, jo to var sniegt arī invalīdiem ar "parasto dzīvesvietu" *Jurisdiktionsnorm* 66. panta 2. punkta izpratnē. Nosakot šādu parasto dzīvesvietu, var tikt ņemti vērā privāta un/vai profesionāla rakstura apstākļi, kas nozīmē, ka piešķirt vinjeti bez maksas varētu arī, piemēram, invalīdiem, kuri Austrijā regulāri veic tikai profesionālo darbību.

40. Tomēr tiktāl, ciktāl iesniedzējtiesa pamatojas uz pieņēmumu, ka šāds noteikums ir uzskatāms par netiešu diskrimināciju, šādu atšķirīgu attieksmi atkarībā no domicila var pamatot ar likumīgu mērķi, piemēram, nodrošināt, ka persona, kas lūdz šādu pakalpojumu, ir pierādījusi noteiktu integrācijas pakāpi attiecīgās dalībvalsts sabiedrībā [8]. Prasības par domicilu vai parasto dzīvesvietu mērķis ir nodrošināt, ka šis nosacījums tiek ievērots un ļauj izvairīties no pārāk lielām šī pasākuma izmaksām [9].

7 — 2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-184/99 (*Recueil*, I-6193. lpp.).

8 — Atsauce ir uz 2005. gada 14. marta spriedumu lietā C-209/03 *Bidar* (Krājums, I-2119. lpp., 61. punkts).

9 — Tiesas sēdē Austrijas valdība šajā sakarā precizēja, ka šīs izmaksas būtu piecas reizes lielākas nekā pašreizējās (apmēram EUR 3 miljoni 2008. gadā), ja vinjete tiktu piešķirta bez maksas neatkarīgi no (parastās) dzīvesvietas un arī invalīdiem, kuri izmanto maksas ceļus, uzturoties Austrijā tikai īsu laiku, kā tas ir šajā lietā.

41. Turpinājumā Austrijas valdība uzsver, ka gada vinjetes izsniegšanas bez maksas invalīdiem mērķis ir atvieglot pārvietošanās iespējas personām, kuras invaliditātes dēļ nevar izmantot sabiedrisko transportu. Turklāt šajā kontekstā no tā, ka bez maksas tiek izsniegtas tikai gada vinjetes, ir skaidrs, ka attiecīgo pakalpojumu ir paredzēts sniegt tiem, kuri maksas ceļus izmanto regulāri un ilgākā laika periodā, nevis tiem, kuri Austrijas autoceļus izmanto tikai īsu laika periodu. Šajā sakarā invalīdam, kura domicils ir Austrijā un kurš izmanto maksas ceļu tikai laiku pa laikam vai īsu laika periodu, arī būtu jāmaksā par ceļa nodevas vinjeti.

2. Vērtējums

42. Komisija apgalvo, ka šī lieta ir jāizskata, ņemot vērā EKL 12. pantu, kurš ir piemērojams gan tāpēc, ka A. Gotvalds izmantoja savas tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot citā dalībvalstī saskaņā ar EKL 18. pantu, gan tāpēc, ka viņš kā tūrists izmantoja savas tiesības saņemt pakalpojumus saskaņā ar EKL 49. pantu. Komisija apgalvo, ka atšķirīgas ceļa nodevas iekasēšana atkarībā no invalīdu domicila, kaut arī tie atrodas identiskās situācijās, ir uzskatāma par netiešu diskrimināciju pilsonības dēļ.

43. Tomēr, kaut arī savos rakstveida apsvērumos Komisija uzskatīja, ka attiecīgais valsts pasākums ir uzskatāms par nepamatotu diskrimināciju, kas ir aizliegta saskaņā ar EKL 12. pantu, tiesas sēdē tā, pamatojoties uz Austrijas valdības sniegtajiem paskaidrojumiem, secināja — ņemot vērā gada vinjetes piešķiršanas bez maksas mērķi, parastās dzīvesvietas jēdzienu un to, ka arī invalīdam, kura domicils ir Austrijā, A. Gotvalda gadījumā būtu jāmaksā nodoklis —, ka attiecīgais Austrijas tiesību akts faktiski ir saderīgs ar minēto pantu.

44. Vispirms ir jāatzīmē, ka tāds sociālais pakalpojums, kā šajā gadījumā, nepārprotami ietilpst dalībvalstu kompetencē. Tādējādi, ja tiek skartas Kopienu tiesības, tad principā — lai arī cik vilinoši tas nebūtu — katra dalībvalsts ir tā, kurai ir jālemj par to, vai pieņemt tādu sociālo pasākumu, kāds ir šajā lietā, kurš ietver gada vinjetes izsniegšanu bez maksas invalīdiem, ja ir izpildīti noteikti nosacījumi, vai arī pieņemt jebkādus citus šāda veida pasākumus, piemēram, piešķirt invalīdiem bezmaksas vinjeti, kuras derīguma termiņš ir 10 dienas; dalībvalstīm, īstenojot savu kompetenci sociālās politikas jomā, ir plaša rīcības brīvība [10].

10 — Šajā kontekstā skat. 2008. gada 22. maija spriedumu lietā C-499/06 *Nerkowska* (Krājums, I-3993. lpp., 23. punkts), 2006. gada 26. oktobra spriedumu lietā C-192/05 *Tas-Hagen* un *Tas* (Krājums, I-10451. lpp., 21. punkts) un 2007. gada 18. jūlija spriedumu lietā C-213/05 *Geven* (Krājums, I-6347. lpp., 27. punkts).

45. Turklāt no Tiesas judikatūras — ciktāl dalībvalsts īsteno šo kompetenci — izriet, ka dalībvalstij tomēr šī kompetence ir jāizmanto, ievērojot Kopienu tiesības un it īpaši Līguma noteikumus attiecībā uz katra Eiropas Savienības pilsoņa tiesībām brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstu teritorijā un diskriminācijas pamataizliegumu pilsonības dēļ [11].

46. No šīs lietas apstākļiem skaidri izriet, ka A. Gotvalds neveica ceļojumu uz Austriju, izmantojot tiesības darba ņēmēju brīvas pārvietošanās kontekstā, līdz ar to viņš nav tiesīgs prasīt saņemt gada vinjeti bez maksas kā "sociālo priekšrocību", pamatojoties uz Regulas (EEK) Nr. 1612/68 [12] 7. panta 2. punktā paredzēto vienlīdzīgo attieksmi, un šo pakalpojumu nevarētu kvalificēt arī saskaņā ar Regulu (EEK) Nr. 1408/71 [13].

47. Tomēr kā Eiropas Savienības pilsonim A. Gotvaldam EK līguma piemērošanas jomas ietvaros principā ir tiesības, ciktāl viņš visādā citādā ziņā atrodas līdzvērtīgā situācijā, uz vienlīdzīgu attieksmi neatkarīgi no pilsonības [14].

48. Tādējādi tiktāl, ciktāl viņš konkrētajos apstākļos var atsaukties uz šīm tiesībām, jautājums, kas šajā lietā ir jānoskaidro, būtībā ir par to, vai ierobežojums, saskaņā ar kuru gada vinjete tiek piešķirta tikai tiem invalīdiem, kuriem attiecīgajā dalībvalstī ir vismaz parastā dzīvesvieta, ir uzskatāms par aizliegtu diskrimināciju pilsonības dēļ, vai, citiem vārdiem, ņemot vērā šīs lietas īpašos apstākļus, iemesls, kāpēc personai, kas atrodas A. Gotvalda situācijā, tiek atteikta šīs vinjetes piešķiršana, ir jāsaista ar pilsonību vai, tieši pretēji, ar citu objektīvu faktoru, kas nav saistīts ar pilsonību [15].

49. Tāpēc turpinājumā es konkrētāk izvērtēšu, pirmkārt, vai situācija pamata tiesvedībā ir jāizskata, kā iesaka iesniedzējtiesa, atsaucoties uz EKL 12. pantā paredzēto diskriminācijas aizliegumu pilsonības dēļ, otrkārt, — apstiprinošas atbildes gadījumā —, vai attiecīgais tiesību akts principā var izraisīt minē-

11 — Šajā sakarā skat., piemēram, iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Nerkowska*, 24. punkts, un lietā *Tas-Hagen* un *Tas*, 22. punkts, un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-244/02 *Pusa* (*Recueil*, I-5763. lpp., 22. punkts).

12 — Padomes 1968. gada 15. oktobra Regula (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (1968. gada 19. oktobra OV L 257, 2. lpp.).

13 — Padomes 1971. gada 14. jūnija Regula (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (1971. gada 5. jūlija OV L 149, 2. lpp.), redakcijā, kura grozīta un atjaunināta.

14 — It īpaši skat. 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-148/02 *Garcia Avello* (*Recueil*, I-11613. lpp., 23. punkts) un iepriekš 7. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Grzelczyk*, 31. punkts.

15 — Tādējādi ir skaidrs, ka šajā lietā runa ir nevis par diskriminācijas invaliditātes dēļ, bet gan par iespējamu (netiešu) diskrimināciju pilsonības dēļ.

tajā pantā paredzēto diskrimināciju, un, visbeidzot, vai atšķirīgā attieksme, kas var izraisīt diskrimināciju, tomēr ir pamatota ar objektīviem apsvērumiem, kas nav saistīti ar pilsonību.

50. Attiecībā, pirmkārt, uz EKL 12. panta piemērojamību šajā lietā — no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka Eiropas Savienības pilsonis tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi neatkarīgi no pilsonības saskaņā ar minēto tiesību normu principā var izmantot visās situācijās, uz kurām attiecas Kopienu tiesību *ratione materiae* [16].

51. Tāpat no Tiesas judikatūras skaidri izriet, ka starp minētajām situācijām ir tādas, kurās tiek izmantotas Līgumā garantētās pamatbrīvības, un tādas, kurās tiek izmantotas ar EKL 18. pantu piešķirtās tiesības pārvietoties un dzīvot dalībvalstu teritorijā [17].

52. Attiecībā uz šo lietu pietiek, manuprāt, atzīmēt, ka, ceļojot uz citu dalībvalsti ar mērķi tur pavadīt brīvdienas, A. Gotvalds tikai izmantoja savas kā Eiropas Savienības pilsoņa tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs saskaņā ar EKL 18. pantu. Tikai šī iemesla dēļ vien uz situāciju pamata tiesvedībā attiecas ne tikai valsts iekšējās tiesības, bet arī Kopienu tiesību *ratione materiae*, attiecībā uz kuru ir piemērojams EKL 12. pants.

53. Tomēr es piekrītu Komisijai, ka uz attiecīgo situāciju Kopienu tiesības attiecas arī tāpēc, ka — tiktāl, ciktāl A. Gotvalds ceļoja uz Austriju kā tūrists, lai tur pavadītu brīvdienas, — viņš ir jāuzskata par pakalpojumu saņēmēju, un līdz ar to kā tāds viņš var atsaukties uz EKL 12. pantu, skatītu kopā ar EKL 49. pantu par pakalpojumu sniegšanas brīvību [18].

54. Tāpēc ir jāizvērtē, vai tāds sociālais pasākums, kāds ir šajā gadījumā, atbilst EKL 12. pantā noteiktajām prasībām, ciktāl šis

16 — Šajā sakarā skat., piemēram, 1998. gada 24. novembra spriedumu lietā C-274/96 *Bickel* un *Franz* (*Recueil*, I-7637. lpp.), iepriekš 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Garcia Avello*, 23. punkts, un iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Bidar*, 36. punkts.

17 — Skat., piemēram, 2008. gada 4. decembra spriedumu lietā C-221/07 *Zablocka-Weyhermüller* (Krājums, I-9029. lpp., 29. punkts), iepriekš 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Garcia Avello*, 24. punkts; iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minēto sprieduma lietā *Bidar*, 33. punkts, un 2005. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-403/03 *Schempp* (Krājums, I-6421. lpp., 18. punkts).

18 — Šajā sakarā skat. iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Cowan*, 15. punkts, iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Bickel* un *Franz*, 15. punkts, un 2003. gada 16. janvāra spriedumu lietā C-388/01 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-721. lpp., 12. punkts). Tomēr, manuprāt, šī lieta ir jāizskata — saskaņā ar uzdoto jautājumu un attiecībā uz EKL 49. pantā paredzēto pakalpojumu sniegšanas brīvību — no EKL 12. pantā paredzētā vispārējā diskriminācijas aizlieguma viedokļa, nevis no šajā aizliegumā izmantotā īpašā izteiciena viedokļa, ciktāl maksas ceļu izmantošana šajā lietā galu galā ir uzskatāma drīzāk par lidzekli pakalpojumu izmantošanai, nevis par pašu pakalpojumu. Citiem vārdiem, šķiet, ka diskriminācijai, par kuru sūdzas prasītājs pamata tiesvedībā, ir tikai papildu raksturs attiecībā pret atbilstošo pakalpojumu izmantošanu. Tomēr vērtējums, kuru es veikšu attiecīgajam pasākumam, katrā ziņā *mutatis mutandis* ir piemērojams arī konkrētajam EKL 49. pantā paredzētajam diskriminācijas aizliegumam.

pasākums tiek piemērots tikai tiem invalīdiem, kuru domicils vai parastā dzīvesvieta ir attiecīgajā dalībvalstī, tādējādi neņemot vērā personas, kas atrodas A. Gotvalda situācijā.

55. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka Tiesa pastāvīgajā judikatūrā ir atzinusi, ka EKL 12. pants aizliedz ne tikai atklātu diskrimināciju pilsonības dēļ, bet arī visa veida slēptu diskrimināciju, kurai, piemērojot citus atšķiršanas kritērijus, ir tāds pats rezultāts [19].

56. Tā tas ir gan attiecībā uz domicila nosacījumu, gan parastās dzīvesvietas nosacījumu, kas ir paredzēti *Bundesstraßen-Mautgesetz* 13. panta 2. punktā, ciktāl šīs prasības var galvenokārt kaitēt citu dalībvalstu pilsoņiem [20].

57. Tāpēc ir jāsecina, ka attiecīgā valsts tiesību norma pamata tiesvedībā patiešām var izraisīt netiešu diskrimināciju pilsonības dēļ EKL 12. panta izpratnē.

58. Tomēr ar šādu konstatējumu vien nepietiek, lai secinātu, ka minētā tiesību norma nav saderīga ar EKL 12. pantu. Tas tā nebūtu, ja attiecīgo tiesību normu varētu pamatot ar objektīviem apstākļiem, proti, konkrētāk, ja varētu pierādīt, ka tā ir pamatota ar objektīviem apsvērumiem, kas nav saistīti ar attiecīgo personu pilsonību un atbilst valsts tiesību normas likumīgajam mērķim [21].

59. Manuprāt, nešķiet, ka valsts tiesību aktu par vinjetes izsniegšanu bez maksas, ciktāl tajā ir minēta atsauce uz domicilu vai parasto dzīvesvietu kā šīs vinjetes piešķiršanas nosacījumu, un, ņemot vērā šī sociālā pasākuma raksturu un mērķi, nevarētu uzskatīt par objektīvi pamatojamu un samērīgu. Šajā kontekstā ir jāatzīmē turpmākais.

60. Vispirms ir jāatgādina, ka Tiesa attiecībā uz dažādām sociālajām priekšrocībām un sociālajiem pakalpojumiem ir atzinusi, ka par likumīgu var uzskatīt to, ja tiek nodroši-

19 — Šajā sakarā skat., piemēram, 1994. gada 10. februāra spriedumu lietā C-398/92 *Mund & Fester* (*Recueil*, I-467. lpp., 14. punkts) un iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, 13. punkts.

20 — Šajā sakarā skat. 1997. gada 23. janvāra spriedumu lietā C-29/95 *Pastoors* (*Recueil*, I-285. lpp., 17. punkts), 1999. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-224/97 *Ciola* (*Recueil*, I-2517. lpp., 14. punkts) un 2004. gada 23. marta spriedumu lietā C-138/02 *Collins* (*Recueil*, I-2703. lpp., 65. punkts).

21 — Šajā sakarā skat., piemēram, iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Mund & Fester*, 17. punkts; iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Bidar*, 54. punkts; iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Bickel* un *Franz*, 27. punkts, un 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā C-258/04 *Ioannidis* (Krājums, I-8275. lpp., 29. punkts).

nāta noteikta saikne starp sociālā pakalpojuma vai sociālās priekšrocības saņēmēju un attiecīgo dalībvalsti, tāda kā — atkarībā no apstākļiem un attiecīgā priekšrocības veida — patiesa saikne starp personu un attiecīgās dalībvalsts darba tirgu, saikne ar tās sabiedrību, vai, konkrētāk, noteikta integrācijas pakāpe attiecīgās dalībvalsts sabiedrībā [22].

61. Otrkārt, no Tiesas judikatūras izriet, ka domicilu principā var uzskatīt par kritēriju, kas pierāda šādas saiknes esamību. Vēlreiz jānorāda, ka atbilde uz jautājumu, vai šāda saikne ir likumīga saskaņā ar iepriekšējā punktā minēto judikatūru, būs atkarīga cita starpā no attiecīgā pakalpojuma vai priekšrocības, un it īpaši no tā, vai domicila nosacījums tā īpašajā veidā, piemēram, prasība par dzīvošanu valstī noteiktu laika periodu, ir saderīgs ar Kopienu tiesībām, un, konkrētāk, vai tas ir samērīgs [23].

62. Ņemot vērā iepriekš minēto, attiecībā uz pamatojumu un samērīgo raksturu domicila nosacījumiem, kas ir saistīti ar attiecīgo sociālo pasākumu šajā lietā, ir jāatgādina, ka šis pasākums ietver gada vinjetes piešķiršanu bez maksas personām ar noteiktu invaliditātes pakāpi, t.i., atbilstoši konkrētajai valsts tiesību normai, personām, kuru invalīdu apliecībā ir minēts, ka viņām ir pastāvīgi un nopietni pārvietošanās traucējumi, ka viņas nevar normāli izmantot sabiedrisko transportu pastāvīgu veselības traucējumu dēļ, vai ka viņas ir aklas.

63. Nav apstrīdams un ir atbilstošs iepriekš minētā pasākuma raksturam fakts, ka šī pasākuma mērķis ir ikgadēji palīdzēt invalīdiem pārvietoties un sociāli integrēties.

64. Šajā sakarā es uzskatu, pirmkārt, ka ir atbilstoši šāda pasākuma — kura mērķis ir veicināt invalīdu pārvietošanos, pie noteiktiem nosacījumiem tos atbrīvojot no pienākuma maksāt ceļa nodevu par maksas ceļu izmantošanu to teritorijā, — raksturam

22 — Šajā sakarā skat., piemēram, 2007. gada 11. septembra spriedumu lietā C-287/05 *Hendrix* (Krājums, I-6909. lpp., 55. punkts), iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Tas-Hagen* un *Tas*, 34. un 35. punkts, un lietā *Nerkowska*, 37. punkts; iepriekš 20. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Collins*, 67. punkts, un iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Bidar*, 54. punkts.

23 — Šajā kontekstā skat., piemēram, iepriekš 8. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Bidar*, 59. punkts, 2008. gada 18. novembra spriedumu lietā C-158/07 *Förster* (Krājums, I-8507. lpp., 50. un 58. punkts) un iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Nerkowska*, 39. un 41. punkts.

noteikt tiesības uz to, izmantojot it īpaši domicila kritēriju, kas var pierādīt noteiktu saikni ar attiecīgās valsts teritoriju un sabiedrību.

65. Otrkārt, ir jāuzsver, kā tika noskaidrots tiesas sēdē, ka domicils tā parastajā nozīmē netiek uzskatīts par vienīgo saikni ar attiecīgo dalībvalsti, kas ļautu invalīdiem, kuriem uz to ir tiesības, lūgt saņemt gada vinjeti bez maksas. Saskaņā ar parastās dzīvesvietas jēdzienu, kāds tiek piemērots saskaņā ar attiecīgajām valsts tiesībām, pietiekama saikne var tikt noteikta arī ar citiem faktoriem, kas pierāda pastāvīgu vai regulāru saikni ar attiecīgās dalībvalsts teritoriju, piemēram, veicot profesionālu darbību vai regulāras privātas aktivitātes Austrijā.

66. Šajā kontekstā ir skaidrs, ka no *Bundesstraßen-Mautgesetz* 13. panta 2. punktā izklāstītajiem nosacījumiem neizriet, ka vinjete tiek izsniegta bez maksas, ja persona, kas to lūdz, ir ievērojusi nosacījumu par laika periodu vai regularitāti attiecībā uz maksas ceļu izmantošanu, nedz arī, kā norādīja A. Gotvalds, viņa apgalvojumiem šajā sakarā netiekot apstrīdētiem, tiek veiktas kādas pārbaudes šajā sakarā attiecībā uz personām, kurām ir šāda vinjete. Tāpēc mani nepārliecina Austrijas valdības arguments par to, ka vinjete katrā ziņā būtu jāpērk arī tādam invalīdam, kura domicils vai parastā dzīvesvieta ir Austrijā un kurš maksas ceļus faktiski izmanto tikai laiku pa laikam vai īsu laika periodu.

67. Tomēr šāds konstatējums pats par sevi, pirmkārt, vēl neapšauba faktu, ka, kā uzsvēra Austrijas valdība, attiecīgā sociālā pasākuma mērķis ir palīdzēt invalīdiem, kuriem maksas ceļi ir jāizmanto salīdzinoši bieži.

68. Otrkārt, šis pasākums tik un tā katrā ziņā ietver *gada* vinjetes izsniegšanu bez maksas. Manuprāt, ir objektīvi pamatoti un, ņemot vērā dalībvalstu plašo rīcības brīvību attiecībā uz sociālajiem pakalpojumiem, kas ietilpst to kompetencē [24], arī samērīgi piešķirt tiesības saņemt šādu vinjeti atkarībā no tā, vai pastāv vismaz noteikta stabila saikne, ko pierāda parastā dzīvesvieta, starp gada vinjetes saņē-

24 — Šajā sakarā skat., piemēram, iepriekš 10. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Tas-Hagen* un *Tas*, 36. punkts, kā arī šo secinājumu 44. punktu.

mēju un dalībvalsti, kurā atrodas attiecīgie maksas ceļi [25].

69. Tāpēc, manuprāt, gada vinjetes izsniegšana bez maksas invalīdiem ar nosacījumu, ka to domicils vai parastā dzīvesvieta ir attiecīgajā dalībvalstī, nav pretrunā EKL 12. pantā paredzētajam diskriminācijas aizliegumam pilsonības dēļ, un šajā lietā nav jāizvērtē attiecībā uz personām bez domicila vai parastās dzīvesvietas, kādā mērā grūtības attiecībā uz prasītās invaliditātes pakāpes novērtēšanu gadījumā, ja personai nav Austrijā izdotas invalīda apliecības, varētu pamatot atteikumu piešķirt attiecīgo pakalpojumu.

70. Katrā ziņā attiecībā uz šīs lietas īpašajiem apstākļiem, visbeidzot, ir jāņem vērā, ka tiesību vienādu piemērošanu neatkarīgi no pilsonības var prasīt tikai tās personas, kuras atrodas identiskā situācijā [26].

71. No šī viedokļa ir jāatzīmē, ka tāds invalīds kā A. Gotvalds, kurš ceļo uz attiecīgo dalībvalsti tikai tāpēc, lai tur pavadītu dažas brīvdienas, un kuram tādējādi ir tikai īslaicīga saikne ar šo dalībvalsti, attiecībā uz tāda sociālā pakalpojuma piešķiršanu kā gada vinjetes izsniegšana bez maksas, kura mērķis ir ikgadēji veicināt invalīdu pārvietošanos un sociālo integrāciju, atrodas objektīvi atšķirīgā situācijā no invalīda, kuram attiecīgajā dalībvalstī ir domicils vai vismaz parastā dzīvesvieta un kuram maksas ceļu izmantošanai tādējādi var būt būtiski atšķirīga nozīme saistībā ar viņa pārvietošanos un sociālo integrāciju šajā dalībvalstī, situācijas.

72. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka EKL 12. pants, skatīts kopā ar EKL 18. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesību aktu, kāds ir pamata tiesvedībā, kura mērķis ir ikgadēji veicināt invalīdu pārvietošanos un sociālo integrāciju un kurš nosaka, ka gada vinjete transportlīdzekļu izmantošanai uz federālajiem maksas ceļiem tiek piešķirta bez maksas tikai tādām personām, kurām ir noteikta veida invaliditāte un kurām attiecīgajā dalībvalstī ir domicils vai parastā dzīvesvieta, tādējādi ietverot personas, kuras šajā dalībvalstī veic regulāru profesionālu un/vai privātu darbību.

25 — Nosacījumu par domicilu vai parasto dzīvesvietu pamatotība un samērīgums acīmredzami būtu jānovērtē atšķirīgi, ja ar šādiem nosacījumiem tiktu izsniegta īstermiņa vinjete.

26 — Šajā kontekstā skat. 2004. gada 8. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-502/01 un C-31/02 *Gaumain-Cerri* un *Barth* (Krājums, I-6483. lpp., 34. un 35. punkts) un šo secinājumu 47. punktu (kā arī tajā minēto judikatūru).

V — Secinājumi

73. Tāpēc es iesaku Tiesai uz uzdoto jautājumu atbildēt šādi:

EKL 12. pants, skatīts kopā ar EKL 18. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesību aktu, kāds ir pamata tiesvedībā, kura mērķis ir ikgadēji veicināt invalīdu pārvietošanos un sociālo integrāciju un kurš nosaka, ka gada vinjete transportlīdzekļu izmantošanai uz federālajiem maksas ceļiem tiek piešķirta bez maksas tikai tādām personām, kurām ir noteikta veida invaliditāte un kurām attiecīgajā dalībvalstī ir domicils vai parastā dzīvesvieta, tādējādi ietverot personas, kuras šajā dalībvalstī veic regulāru profesionālu un/vai privātu darbību.